

חינוך בפרשה - חיי שרה

נפל או קפץ? ואיפה אנחנו?

יש מליצה עתיקה כי במסעו של אליעזר לחרן זמם את הגמלים, כי כאשר באים לעסוק בשידוכים רצוי למנוע ולחסום פטפוטים מיותרים מצד אלה שמכירים אותך... זכינו ללמוד שיש לדרוש כל דבר, ולהפיק משמעות אפילו מסיפורים ומליצות. נקשה על המליצה! בדרך אין עם מי לפטפט, שם היו הגמלים זמומים. ודווקא בהגיעו נא 'וַיִּפְתַּח הַגָּמְלִים!

לא על פיות הגמלים נעסוק כאן, אלא עלינו. מקובל בציבוריות החרדית שיש נושאים 'שלא מדברים עליהם'. כדברי רבינו ה'בית ישראל': "טוהר העיתון - לא במה שיש בו, אלא במה שאין בו". נכון, לא כל נושא ראוי להופיע בעיתונים נקיים. אך כאנשי חינוך, הנושאים על פנינו נשמות ישראל, ועיתיד הדורות נטווה בתוככי מוסדותינו, עלינו לדבר - בינינו לבין עצמנו - גם על הדברים שהשתיקה יפה להם, לדעת לזהות, להכיר ולעזור, לפני שיפרצו בקול רעש גדול.

בתום 'עצרת הגדולה' דיברו מאות אלפי המתפללים על אסון שבחור נפל אל מותו ל"ע. מיד הופצו תמונות מאשימות של צעירים על גגות, פיגומים וגגות מסוכנים. אך לאחר זמן קצר נודע לכולם, מקטון ועד גדול, כי לא היתה זו נפילה רגילה... לאור הנסיבות, העיתוי והמעמד, הפכה טרגדיה איומה זו ל'כותרת' מדוברת גם בקרב תלמידים רכים.

האם יש אצלנו אלימות? האם יש פגיעות? התאבדויות? האם מילת הזוועה 'סמים' קשורה בכלל לציבור החרדי? רשמית - לא! לא נקרא על כל אלה בעיתונים, כי 'זכות הציבור לא לדעת'. כאנשי חינוך הגיע הזמן להוציא את הראש מהחול, להציף בעיות, להתמודד עם קשיים, למנוע אסונות, לזהות מצבים, להבין סימפטומים ולהציל נפשות ישראל.

להלן מקרים אליהם נחשפתי בשנות עבודתי. העניינים חמורים מאוד. והלוואי והיו חיים בָּאוֹטוֹפִיָה, אך לא כך המצב!

- במשך תקופה ארוכה שמעו מלמדים בכיות, בשעת הפסקה, מאחת הכיתות שם מקיים מלמד 'שיחות מוסר' אישיות עם תלמיד. בכי מאופק ומפוחד, בכי של כאב. הרגישו שאין מדובר ב'שיחות משמעת' בלבד...
- שכנים שמעו שוב ושוב צרחות וקולות חבטה מהדירה לידם. האב ושני ילדיו הפעוטים במראה מסכן ועצוב. האם נראית 'משונה'. היא לא 'מה שהכירו תמיד'. הבינו שהמצב מעורער, גופנית ונפשית....
- נער צעיר היה חָרָדָתִי ומופנם. הוא שאל פעם חבר "איך מתים?" "מותר למות?"... המורה הציע לכלל הכיתה לכתוב מאמר תחת כותרת "מה גורם לי פחד". הילד כתב 3 מילים: "כשאבא מגיע הביתה".
- מלמד ידע כי כיתתו מונהגת ע"י 'מלך הכיתה', והרגיש כי הלה מולך באמצעות שליטה מאימת, כולל דרישות טובות הנאה חומריות, ואף השפלות נפשיות. המלמד עצמו חשש מזרוע 'המלך' וידו החזקה בכיתה.

רבים מרגישים, שומעים, חושבים, ואף יודעים בברור - - - ושותקים. לא רוצים להתערב. לא יודעים איך להתערב. לא בטוחים שהכל נכון וחוששים לזעוק 'זאב זאב' לריק. הרי חונכנו כי "יש דברים שעדיף לא לדבר עליהם". בפרשתנו קרה נס לרבקה הקטנה ואליעזר בא לקחתה 'ברגע האחרון' מאביה בתואל, כנלמד במדרש, וד"ל. לא תוכל להתעלם!

חובה להכשיר אנשי חינוך לזהות, לדעת להקשיב ללא שיפוט, ולהפנות לטיפול. יש בעיה שכל 'מתחיל' נעשה 'מומחה', מחטט ומקלקל! אין למלמד להתערב, אלא להעביר ולהכווין. עזרה ראשונה - ולא התערבות טיפולית! ועוד, זכורני שבבחרתי חשתי מצוקה כלשהי ולא פניתי לשתף איש מרבני הישיבה מחשש להוציא צפונותי לרשות הרבים. 'שיח תלמיד מחנך' אמור להיות רשות היחיד, אך 'צנעת הפרט' אצלנו רופפות, אין דיסקרטיות כנדרש. הפטפטת מסוכנת.

אשתתף השבוע בכינוס ארצי של מחנכים חשובים. ידברו על כל 'היופי' שבעולם החינוך. ומה עם 'פצצות מתקתקות' שבשדה החינוך, האם ימשיכו להעלים עין ולאטום אזנים? האם יעזו לדון על חרמות כיתתיות, על תלמידים שאחד מהוריהם סטה מהדרך? על צעירים שנחשפו לחומרים מסוכנים - ומעבירים הלאה? די לחיפוש אשמים, נתחיל לעזור!

איני מציע פתרונות, ואין לי מכלול פתרונות. באתי לעורר 'קריאת השכמה'. במקום לטאטא מתחת לשטיח, יִדְעו תלמידינו שכדאי לבוא אלינו ולהשיח את לבם. יסמכו על סודיותנו, יאמינו שנשתדל למענם. חובת המחנך לפקוח עין. "לא המדרש העיקר אלא המעשה" - לא רק לעקוב אחרי לימוד התלמיד, אלא גם אחר התפתחותו ויציבות נפשו.

הלוואי ונמנע את האסון הבא!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להארות והזמנות 123ymm@gmail.com